

Människor kan inte leva utan kultur

- DIK OM EN MODERN KULTURPOLITIK

DiK

Åtta punkter för en modern kulturpolitik:

1. DIGITAL AGENDA FÖR SVERIGE

Den digitala revolutionen ger oss möjlighet att lagra och sprida kulturarvet och nya kulturyttringar på ett helt nytt sätt. Kultur kan nå fler, samtidigt som en enklare och större tillgång till information också kan göra det demokratiska samtalet vitalare.

Den Digitala Agenda för Sverige som regeringen arbetar med, är därför en av de viktigaste kulturpolitiska frågorna. De digitala klyftorna måste överbryggas. I det arbetet är våra kunskaps- och minnesinstitutioners insatser helt avgörande.

Bibliotek, museer och arkiv måste därför få uppdrag och resurser för att kunna vårda, visa och förmedla information, kultur och kulturarv så brett som möjligt.

Inför en modern upphovsrätt som innebär en ökad tillgänglighet till digitaliserat material.

Ge resurser till minnesinstitutionerna. 200 miljoner kronor per år bör föras över från budgeten för arbetsmarknadspolitiska insatser till kunskaps- och minnesinstitutionerna för att påskynda digitaliseringen och göra material tillgängligt. Detta är ungefär lika mycket pengar per år som Access-projektet omfattade men ger ett permanent tillskott som gör det möjligt att planera långsiktigt.

”Digital Agenda är en av de viktigaste kulturpolitiska frågorna.”

2. KULTUR MED KVALITET

Ett fritt och oberoende kulturliv ger oss de stora kvalitativa kulturupplevelsorna. Kvalitetsbegreppet är ofta ifrågasatt och naturligtvis är det komplext. Vad som är kvalitet måste få växla i tid och rum, annars riskerar det nyskapande att bli utan resurser och stöd.

Att vi överhuvudtaget behöver diskutera kvalitet beror på att kulturpolitikens stödformer måste ha kriterier för att prioritera. Politiker är viktiga för att forma kulturpolitiken, men politiker ska hålla sig

borta från kvalitetsbedömningar – alltså hålla en armslängds avstånd från de operativa besluten.

Kvalitet ska istället avgöras av sakkunniga från professioner inom konst och kultur. De måste föra öppna och sakliga diskussioner där argument redovisas, fördjupas och bryts mot varandra.

► Värna kulturens kvalitet genom att tillämpa ”en armslängds avstånd” mellan politiker och kvalitetsbedömningar. Detta måste vara helt grundläggande för en framgångsrik kulturpolitik på både statlig, regional och kommunal nivå.

3. KRAFTSAMLING FÖR BIBLIOTEKEN

Biblioteken är den mest utbredda och besökta kultursinstitutionen och har ett brett uppdrag som innefattar allt från att ge tillgång till kunskap och information till att främja läsning och tillgång till skönlitteratur. Informationsmängden sväller och vi behöver bibliotekarien som lots i kunskapssamhället.

► De senaste åren har flera viktiga initiativ tagits som skulle kunna stärka biblioteken ytterligare. Bibliotekslagen har utvärderats och Kungliga biblioteket (KB) har fått ett samordningsuppdrag.

► Dessutom har regeringen aviserat en litteraturutredning för att kartlägga villkoren för kvalitetslitteraturen och hur den når ut till publiken samt för att se över hur de läsfrämjande insatserna kan utvecklas.

► Ge KB resurser för att kunna kraftsamla som nationell aktör för biblioteken!

► Reformera och modernisera bibliotekslagen enligt det förslag som finns!

► Tillsätt en litteraturutredning med bred sammansättning och med uppdrag att utnyttja de möjligheter som digitaliseringen ger!

4. RUSTA SKOLBIBLIOTEKEN

Enligt den nya skollagen ska alla elever ha tillgång till skolbibliotek. Det är ett viktigt förtydligande i lagstiftningen, men det mesta av arbetet med att nå lagens krav ligger fortfarande framför oss. En tredje-

del av landets skolor och 250 000 elever saknar nämligen skolbibliotek. Många skolbibliotek saknar dessutom personal med kompetens för sin uppgift. Friskolorna ligger ännu sämre till.

Trots att lagen träder i kraft redan i sommar råder oklarhet kring vilka krav som kan ställas på ett skolbibliotek för att leva upp till lagens intentioner.

- › Gör skolbiblioteken till en resurs i skolans pedagogiska arbete. Ett bra skolbibliotek ska stå i centrum för skolans pedagogiska arbete och vara en naturlig samarbetspartner i alla lärares undervisning, inte bara svensklärarnas.
- › Ställ kompetenskrav på skolbibliotekens personal. Lika viktigt som att lärare ska ha lärarutbildning är det att skolbibliotekarierna ska vara bibliotekarier.
- › Gör skolbiblioteken attraktiva. Lokaler, öppettider, bemanning och medier är tillsammans helt avgörande för ett bra skolbibliotek.
- › Tillgång till internet. Skolbiblioteken har en ny och strategisk roll att spela i informationssamhället. För att ge eleverna möjlighet att använda sig av nätets alla möjligheter krävs digital kompetens, det vill säga kunskap om sökning, värdering, källkritik med mera. För ett par år sedan saknade en tredjedel av skolbiblioteken internetuppkoppling. Ett skolbibliotek utan tillgång till nätet är en orimlighet.

5. FRI ENTRÉ PÅ MUSEER

Museernas samlingar görs tillgängliga bland annat via utställningar. Därför är fri entré till museernas basutställningar en viktig fråga för människors möjligheter att ta del av kulturarvet. Vi vet av tidigare erfarenheter att en sådan reform ökar möjligheten att nå fler besökare, särskilt förstagångsbesökare.

- › Inför fri entré på museerna.

6. GE KULTUREN FYRÅRSPLANER

För att förverkliga en utställning eller föreställning krävs ofta flera år av planering och förberedelse. Men museer, teatrar och kulturentreprenörer får ofta

”Inför fyraåriga budgetar för kulturområdet så att kulturinstitutioner kan arbeta mer långsiktigt!”

besked om sina ekonomiska ramar långt in på budgetåret. De har små möjligheter att förutse sin ekonomi på ett par års sikt. Dessutom styrs kultursektorn av kortsiktiga projektinsatser som får en avgörande betydelse eftersom det ständigt råder brist på resurser.

Dagens situation är ineffektiv och gränsande till ohållbar. En längre planeringshorisont innebär utrymme för tydliga politiska visioner och ökad fokusering. Samtidigt minskar detaljstyrningen och principen om en armslängds avstånd kan upprätthållas.

- › Inför fyraåriga budgetar för kulturområdet så att museer, teatrar och andra kulturinstitutioner kan arbeta mer långsiktigt!

7. SATSA PÅ KULTURFORSKNING

Kvalitet kräver kunskap. Samtidigt har sektorsforskningsmedlen till kulturforskningen minskat med drygt 20 procent! Kulturområdet behöver istället en rejäl förstärkning av resurserna till forskning!

- › Gör en profilsatsning på kulturforskningen!

8. KULTUREN BEHÖVER FLER FINANSIERINGSKÄLLOR

Självfallet är offentlig finansiering den långsiktiga grunden för stora delar av kulturutbudet men en mångfald av finansieringskällor gör kulturen mindre sårbar.

- › Sverige är idag nästan det enda land i Europa där sponsring och gåvor till kultur inte är självklart avdragsgillt.
- › Klargör i lagen att sponsring, gåvor och annat stöd ska vara avdragsgillt.

Människor kan inte leva utan kultur. Därför finns kulturella uttryck i våra liv och i samhället. Kulturella yttringar driver det offentliga demokratiska samtalet framåt.

Kulturpolitikens främsta uppgift är att skapa förutsättningar för en fri och oberoende kultur. Kulturella uttryck uppstår ofta utan offentlig inblandning, men för att få en mångfald och möjlighet för alla kulturyttringar att komma fram, krävs generösa resurser från stat, kommuner och landsting/regioner.

Det finns ingen motsättning mellan kulturens egenvärde och nytta. Kulturen har både ett värde i sig och kan ge oss ekonomisk tillväxt. Den kreativa kärnan i form av fri och oberoende konstnärlig verksamhet sätter igång processer som genom kulturella och kreativa näringar berikar samhällsekonomin i form av varor, tjänster och jobb.

I den europeiska och internationella debatten är idén om kulturens politiska och ekonomiska betydelse etablerad sedan länge. I Sverige behöver den få genomslag!